

nak 22863/1915/I/A/5. számú magas rendelete a csemetekertek ugartábláinak megművelése tárgyában. Ez országszerte tapasztalatokat fog nyújtani, amelyek próbakövíül szolgálhatnak és utmutatásul, hogy az, amire most a háboru kényszerít minket, folytatható lesz-e a béke idején is?

A svéd erdészeti kísérleti állomás új szervezeti szabályzata.

Svédországról köztudomásu, hogy létfeltételei között a fősuly az erdőn fekszik, mert területének majdnem felerészét erdő borítja és fakivitele — az ország nagyságához képest — a világpiaczon nagyon fontos szerepet játszik.

Szállítási berendezése és fafeldolgozó ipara elsőrangú. A nagy vízbőség miatt — az ország területének majdnem $\frac{1}{10}$ része víz — a szállítás tulnyomóan víziutakon történik és a gépek hajtó erejét is a víz nyújtja, de ennek az erőnek a kihasználása a legnagyobb körültekintéssel történik.

Egyéb tekintetekben is az erdőgazdaság fejlettsége vetekedik bármely más európai állammal.

Éppen ezért érdekes és hazánk szempontjából tanulságos is, hogy ebben az erdős országban miképen szervezték az erdészeti kísérletügyet, amely még a mienknél is fiatalabb és 13 évi fennállása alatt már a második újjászervezésen ment keresztül.

Jellemző, hogy a kísérleti állomás megszületését felette hosszú, kerek 30 éves vajudás előzte meg.

Az eszmét először — már 1873-ban — felvetette *Thelaus*, a svéd erdészeti főiskola (Skogsinstitutet, Skogshögskola) igazgatója, aki a főiskolával akarta kapcsolatba hozni a kísérleti állomást. Megvalósítani az eszmét nem bírta és az egész dolog elaludt.

1895-ben *Holmerz*, a főiskolának akkori igazgatója, újra feléleltette a kísérletügy szervezésének gondolatát és kezdeményezésére az állami erdőgazdaság vezetősége javaslatot tett a kormánynak az erdészeti kísérleti állomás felállítására. A javaslat tulajdonképen két kísérleti állomás létesítését kívánta, egyik

Norrland és Dalekarlien, a másik a többi Svédország számára. Az állomást a főiskola igazgatója vezette volna az egyik tanár segítségével.

A kormány sem ezt, sem az 1896-ban benyújtott újabb tervezetet nem fogadta el, hanem egy bizottságnak adta ki a kérdést, amely ugyanabban az évben létesült. Ez a bizottság melegen ajánlotta egy erdészeti kísérleti állomás létesítését, de részletesebben nem nyilatkozott annak szervezéséről.

Homperz később ismét új tervet dolgozott ki, amely szerint négy osztályra oszlott volna a kísérleti állomás: erdészeti, növénytani, állattani és vegytan-talajtannal. Ez is a főiskolával állott volna kapcsolatban, vezetője lett volna a főiskola igazgatója, az egyes osztályok élén pedig a megfelelő tanszékek tanárai állottak volna. Ennek a tervnek alapján az állami erdőgazdaság vezetősége megismételte javaslatát a kormánynál, de négy osztály helyett csak kettőt ajánlott, egy erdészeti és egy növénytant; elhagyta azonkívül a külön vezető állását.

A kormány ezt a tervet is elejtette. Attól tartottak, hogy a kísérleti állomásnak a főiskolával való ily egybekapcsolása mind a kettőre hátrányos lesz, mert a csekély személyzeti létszám mellett a két tanár kettős hivatalával annyira túl lenne terhelve, hogy úgy a tanszék, mint a kísérleti állomás megsínylené azt.

Ezért az állami erdőgazdaság vezetősége új tervet dolgozott ki, amely ugyan az előbbinek alapján állott, de semmi hivatalos kapcsolatot nem létesített a főiskola és a kísérleti állomás között, megengedte azonban, hogy a tisztviselők magántanárai lehetnek a főiskolának.

Ennek alapján életbe is lépett az erdészeti kísérleti állomás 1902-ben, mint önálló intézet két alosztálylyal, erdészeti és növénytanival.

A kísérleti állomás munkaköre a következőkben volt körülírva:

1. az erdészeti szakosztály:

Erdőlési és gyéritési kísérleti területek létesítése és fentartása. Tanulmányok az elegendetlen erdő növekvési viszonyai körül. Kísérletek a természetes felújítás körül.

2. A növénytani szakosztály:

A svéd erdőtipusok tanulmányozása.

Kísérleti területek mocsaras termőhelyeken.

A lucz- és erdeifenyő válfajainak tanulmányozása.

A kereskedelemutján forgalomba kerülő fenyőmagvak vizsgálata.

A kísérleti állomás kutatásainak eredményei az évenként megjelenő „Meddelanden fran Statens Skogsförsöksanstalt“ (az állami erdészeti kísérleti állomás közleménye) című folyóiratban lesznek közzétéve, amelynek I. füzeté 1904-ben jelent meg.*)

Már 1908-ban új szervezeti szabályzat lépett életbe, amely lényegileg az előbbinek keretében mozgott és nem elégítette ki a hozzáfűzött követelményeket, amiért nemsokára ismét új átszervezést vittek keresztül, amely főelveiben betartotta a régi keretet, de a mai kor igényeinek megfelelőbb ügykört biztosított.

Az állomás szervezeti szabályzata az állam törvényei közé vétetett fel (1912. évi 232. törvényczikk), ő felsége a svéd király szentesítésével és a földmivvelésügyi miniszter ellenjegyzésével jelent meg és annak rendje-módja szerint kihirdettetett.

Az egész törvény két részből áll, az első magában foglalja az erdészeti kísérleti állomás tulajdonképeni szervezeti szabályait: az állomás feladatát, működési körét és szervezését; a másik rész az alkalmazott tisztviselők pragmatikáját tartalmazza.

A kísérleti állomás feladata „oly kérdések megoldása, amelyek az ország erdőgazdaságára alapvetők“. És pedig: az országban előforduló fák és azok állományainak tanulmányozása, azok válfajai, betegségei és rovarok által okozott károsításai; továbbá különféle kezelési eljárások hatásának megállapítása és pedig úgy a természetes és mesterséges felujítás, mint az erdő ápolása körül fejlődésének ideje alatt; külföldi fák megtelepítésének kérdése; az erdő különféle alakjai számára a megfelelő vágásforduló megállapítására, továbbá a gazdaság tartamosságának biztosítására irányuló kutatások, végül pedig az erdő talajának fentartására irányuló tanulmányok, a termő erőnek lehető fokozása céljából.

Az erdészeti kísérleti állomások részéről a fenti feladatok megoldása érdekében létesítendő kísérleti területekhez elsősorban a koronaerdők**) állanak rendelkezésre. A kísérleti állomás ezekkel

*) Az itt közölt adatok ezekből a „Közlemények“-ből vannak merítve.

**) Ez megfelel a mi kincstári erdeinknek és nem jelent koronauradalmat abban az értelemben, ahogy ezt a szót nálunk használják.

a területekkel szabadon rendelkezik, de a létesítés előtt a terület az erdészeti igazgatóságtól*) kikérendő, a kész terület térvázlattal együtt újra bejelentendő ugyanoda, éppen úgy a területnek esetleges felhagyása.

Magánerdőben is létesíthető kísérleti terület, ha a tulajdos azt felajánlja és az alkalmas a kijelölt célra.

Az országos erdészeti kísérleti állomás vezetése egy öttagu „igazgatóság” kezében nyugszik.

Ennek négy tagját ő felsége nevezi ki bizonyos időtartamra, egyuttal az igazgatóság elnökét is, az ötödik a kincstári erdőgazdaság mindenkori vezetője. Az alelnököt az igazgatóság maga választja saját kebeléből.

Az intézet két osztályból áll: az erdészeti és természettudományi osztályból; az első kiterjed az erdőművelésre és az erdőbecslésre, a másik az erdészeti növénytanra, erdészeti rovartanra és talajtanra, mindegyiknek élén egy osztályvezető áll, aki a „tanár” címet viseli, hozzá egy-egy asszisztens van beosztva, az erdészeti osztályhoz ezenkívül két erdőőr és egy irtók (nő), a másodikhoz egy vegyészeti segéd (nő).

Az osztályvezetőket ő felsége nevezi ki, az egyiket közülök 3—3 évre megbizsa az állomásvezető teendőivel.

A segédszemélyzetet az igazgatóság nevezi ki, mindig 3—3 évre.

Az osztályvezetők és asszisztensek számára elő van írva a főiskolai vagy egyetemi végzettség.

Az osztályvezetőségre pályázók kiváló képességét és tudományos munkásságot tartoznak beigazolni azon a téren, amely az osztály ügykörét képezi, az erdészeti osztálynál a gyakorlati képzettségre is nagy súlyt fektetnek, ugyancsak ennek az osztálynak tisztviselője csak erdészeti szakképzettséggel bíró egyén lehet.

Vegyészsegéd csak az lehet, aki az egyetem bölcsészeti fakultását végezte.

Az erdőőröktől szintén megkívánják a szakképzettséget.

Ugy az igazgatóság, mint az egyes tisztviselők hatásköre és munkája a törvényben részletesen körül van határolva; minden egyes tisztviselőnek teendői pontonként fel vannak sorolva és

*) Megfelel a földművelésügyi minisztérium erdészeti főosztályának.

megállapítva. Az osztályvezetők a folyó munkákról előadást tartoznak tartani az erdészeti főiskolán.

Az igazgatóság tesz javaslatot az osztályvezetők kinevezése iránt, az ő feladata az állomás munkatervének felülvizsgálata és jóváhagyása, valamint az egész állomás működésének irányítása és ellenőrzése. A szükséges teendők elvégzése céljából évenként két rendes közgyűlést tart és a szükséghez képest rendkívülieket. Ezek eljárása is részletesen van előírva.

A gyűlésekről jegyzőkönyv veendő fel, az állomás részéről a vezető szerepel ezeken a gyűléseken mint előadó.

Oly ügyek, amelyek a gyakorlati erdőkezelés és erdőápolással állanak kapcsolatban, külön tanácskozáson tárgyalandók meg, amelyben az állomás két osztályvezetőjén kívül az erdészeti főiskola tanárai és még legalább három — az erdészeti kísérletügy körül tekintélynek elismert — szakférfiu vesz részt.

Ilyen gyűlés legalább három évenként tartandó egy, ezen megvizsgálják az állomás működését és megvitatják annak jövőbeli folytatását.

A hivatalos munkaidőt a törvény hétköznaponként napi hat órában állapítja meg, azonban június, július és augusztus hónapokban ez négy órára szállítható le, viszont szükség esetén megfelelően felemelhető.

Az osztályvezető minden napon egy bizonyos időszakban tartozik magánfeleknek hivatalos helyiségében rendelkezésükre állani

Évenként az osztályvezetőnek legalább egy és fél hónapi, a többi tisztviselőnek 1—1 hónapi „rendes“ szabadsághoz van joguk, ez csak az esetben vonható meg tőlük, ha az ügymenet ennek következtében fennakadna.

Ezenkívül még egy-egy hónapi „üdülési“ szabadságot is nyerhet minden tisztviselő az igazgatóságtól. Ha betegség miatt ennél hosszabb szabadságra van szüksége, azt ő felségétől kell kérnie.

A törvény a szolgálat alóli felmentésre vonatkozó kérvények iránt is intézkedik és szabályozza a szolgálati visszaélések vagy mulasztások esetén való vádemelést és a tisztviselő felelősségét, mint a felszólamlásokat és fellebbezéseket a büntető határozatok ellen.

A második részben a tisztviselők szolgálati viszonyai és fizetései vannak szabályozva.

A tisztviselő nem lehet az országgyűlés tagja, sem magánalkalmazásba nem léphet.

Más állást vagy hivatalt csak az igazgatóság engedélyével vállalhat.

Szabályozva van még a fizetés kiutalása, illetőleg beszüntetése, a rendszeresített szabadságot, helyettesítés, fizetésemelés és nyugdíjazás.

A törvény az 1913-ik évi január hó 1-vel lépett életbe.

FAKERESKEDELEM.

Az erdélyi fa árának újbóli felemelése. Az erdélyi fenyőfa-termelők kartellje, a Standard r.-t., a február közepén érvénybe lépett árjegyzést, amely az előző jegyzésekhez képest az áraknak átlag 21⁰/₀-kal való felemelését jelentette, április 15-én újból felemelte, még pedig további 23⁰/₀-kal, úgy hogy a faárak a mai napon átlag 44⁰/₀-kal magasabbak, mint a háboru kitörésekor. Az árfel-emelést a kartell a termelés nehézségeivel és az üzemi cikkek jelentékeny drágulásával indokolja.

Tekintettel arra, hogy puhafában ezidőszerint magánszükséglet nincs, az új árjegyzés egyelőre csak mintegy elméleti és csak a háboru után, a szükséglet és a külföldi verseny kialakulása után lehet majd megállapítani, vajjon az április 15-iki árfelemelés érvényesíthető-e, ami véleményünk szerint nem látszik valószínűnek, mert nem természetes áralakulás, ha az osztályozatlan luczfenyőanyag köbmétere egyes méreteken körülbelül 136 K-ba kerül. Ennyiért normális időkben már jó tölgyáru kapható.

A termelők azzal érvelnek, hogy a háboru folytán az országban levő fakészletek jelentékeny mértékben összeolvadtak és így a háboru után kétségtelenül bekövetkező jó konjunktura mellett egy még eddig nem ismert mérvű fainség állna be. Ennek legjobb ellenszere az árak felemelése, mert új termelési vállalatok létesítésére ösztönzi a tőkét.

(Fr. L.)